

FŐVÁROSI ÜGYEK.

A fejlődés áldozatai.

A főváros rohamos fejlődésének, a város nagyarányu építő akciójának áldozatai is vannak. Legsúlyosabban érzik a nagy átalakulást a kereskedők, a kiknek feje fölött a fejlődés lebontja a régi üzleti helyiséget. Egy emberöltő nehéz munkája, a mig a kereskedő magának állandó vevőkört tud szerezni s a mikor már élvezhetné fáradságának gyümölcsét, a mikor megalapozta üzletét, megjelennek a csákányos tótok s lebontják az épületet. A harmincéves adómentesség különösen a Belvárosban tett nagyon sok kereskedőt hajléktalanná. Még szerencsések, a kiknek sikerült helyet kapniok valamelyik ideiglenes árubódében, de ha a város minden terét beépítik, akkor sem tudják valamennyi hajléktalanná lett kereskedőt elhelyezni.

A harmincéves adómentesség rendkívüli állapotokat teremtett a fővárosban. Minden utcában építenek, a téglagyárak nem tudnak elég anyagot gyártani s a lakáshiány alig akar csökkenni. A dolog magyarázata egyszerű. A régi két-károm emeletes házban sok kis lakás volt, a helyébe épített új palotában pedig csak nagy lakások vannak. Ezért nem

szaporodik a lakások száma az építkezés arányában.

Még nagyobb lesz a veszedelem az Erzsébet-sugárut megépítésekor. Az Erzsébet-sugárutat a leg-sűrűbben lakott Dob-utcán keresztül vezetik s a sugárutnak számos régi ház esik áldozatául. Ezekben a házakban sok ezer szegény ember lakik, a kik most meghuzódnak a mély telkek oduserü kis lakásaiban. De ha megkezdődik a sugárut építése, ezeknek menniök kell, de hajlékot nem fognak kapni sehol. Egy ízben már rámutattunk arra a veszedelemre, a melyet az okoz, hogy lerombolják a régi férőhelyeket, mielőtt a lakók elhelyezését biztosítani lehetne. A Dob-utca lakóinak nagy része, ha megkezdik a sugárut építését, kénytelen lesz elszéledni a szomszédos községekben, mert Budapesten még nincsen számukra hely. És meglepő, hogy ilyen viszonyok mellett az idej építő programból éppen az egy szobás kis lakások építését törölték. Hisz éppen az egy szobás kislakások építése a hatóság föladata, mert a magánvállalkozás kislakásokat nem épít, és ma is az egy szobás kislakásokban van legnagyobb hiány.

Az építőprogram népszállók építését is tervezi. A főváros szociális ügyeinek előadója a minap tartott előadásában fejtegette, hogy a népszálló hivatása az ágybérleti rendszer megszüntetése. Kétségtelen, hogy nemcsak szociális és közérkölcsei, hanem a főváros közegészségügyének érdeke is megköveteli, hogy az ágybérleti rendszert megszüntessék, de nem szabad a város intézőinek megfeleledkezniök arról sem, hogy a népszállók építésével elvonják az albérlőket azoktól, a kik ma két szobát bérelnék, hogy az egyiket ágybérletnek engedjék át. Ezek albérlő, az ugynevezett ágyrajáró nélkül két szobát nem tudnak bérelni s kénytelenek lesznek egy szobával megelégedni. Még pedig nagyon olcsó szobával, mert ma is csak ugy tudnak egzisztálni, hogy az albérlők fizetik meg az egész lakás árát. Egy szobás lakás azonban nincsen, s ha a főváros beszünteti az egy-szobás kis lakások építését, jogosan fogja terhelni az a vád, hogy az egész építő akcióhoz a szegénység csak cégérül szolgált. Hisz most is százával járnak a szegény emberek a városházán s könyörögnek kis lakásért. Rendőrökkel kellett a rendet a lakáshivatal előtt föntartani. Igazán érthetetlen, hogy ilyen viszonyok mellett miért éppen a legnagyobb szükségletről mondtak le. Az ügyosztály hatszáz kislakás építését tervezte, az építő bizottság valamennyit törölte.

Ugy értesülünk, hogy tárgyalások folynak a főváros fejlesztéséről szóló törvény revíziója érdekében s ez lenne az oka a kis-lakások elhalasztásának. A törvény szerint ugyanis ezek a házak csak akkor kapják meg az adómentességet, ha a telek-érték négy százalékánál és a befektetett tőke hat százalékánál nem jövedelmeznek többet. A telek értékének a lettári értéket számítják, moha annak forgalmi értéke sokkal nagyobb. Ez a város egyik károsodása. A másik pedig az, hogy a hat százalékban benne kell lennie a föntartás költségének is. A befektetett tőke amortizációjáért a város 5.4 százalékot fizet, tehát hattized százalékából kell fedeznie a föntartás és adminisztráció költségét. Ez azonban nem futja. Mindebben igaza van a fővárosnak, de nincsen igaza abban, hogy érdekeinek megvédelmezésére mesterségesen tenyészti a nyomoruságot, hogy a szegénység fölajdulása kényszerítse majd a kormányt a törvény tévedésének megkorrigálására. Ugyanaz a politika ez, a melyet a Jancsics-rét tüntetői követtek, a mikor a jó butorukat elraktározták s az ócska holmit hordták ki a rétre, hadd piromkodjék a világ az ő szegénységükön, nyomoruságukon. A ki számol az étellel, a ki nem fordul el az igazi szükség elül, annak meg kell látnia, hogy az ügyosztály és a polgármester csak a legégetőbb szükséglet akarta kielégíteni, a mikor a két kislakásos telep építését fölvetta a programba.

Az építésre felügyelő bizottság azzal okolta meg a kis lakások törlését, hogy azokat eselleg más helyeken akarja elhelyezni. Ez a megokolás nem őszinte s csak azt bizonyítja hogy a bizottság is érezte, hogy helytelenül, a közérdek ellen cselekszik. Ha a hely nem alkalmas, annak nem az a konzekvenciája, hogy az egészet töröljék a programból, hanem utasítsák az ügyosztályt, hogy alkalmasabb helyet keressen. Bizonyosan talált volna.

A Tabán ujjaépítésének is meg vannak az ál-

dozatai. A város eddig körülbelül ötven házat sajátított ki s most valamennyit le akarja bontani. Föl is mondták a lakásokat s az ötven ház lakói most kétségbeesetten fordulnak mindenhova, mert hajléktalanokká lettek. Erre a veszedelemre is rámutattunk, a mikor föl hívtuk a hatóság figyelmét, hogy a tabáni házak lebontása előtt nyissa meg a budai külső körutat, hogy a kisajátított emberek új hajlékot építhessenek maguknak. Ha a főváros idejekorán nem gondoskodik arról, hogy ezek a hajléktalanná lett emberek olcsó telken építhessenek maguknak kis házat, a míg föl nem élük azt a pár ezer koronát, a mit a fővárostól tabáni viskójukért kaptak, ezeket a régi polgárokat is elvesziti Budapest, ezek is kénytelenek lesznek meghuzódni a szomszédos községekben.

Bizonyos, hogy minden ilyen nagy akciónak az átmeneti időben vannak áldozatai, de a hatóságnak föladata, hogy oda törekedjék, hogy minél kevesebb legyen az áldozat, s hogy a közérdek ne vesztessen.

— **Kinevezés.** Fülepp Kálmán főpolgármester Krausz Józsefet kórházi alorvosnak, Kriz Gyulát, Molnár Sándort és Spérnát Dezsőt kórházi segédorvosnak nevezte ki.

— **A közúti közlekedés.** A kelenföldi és lágymányosi polgárok holnap délután négy órakor az új müegytem előtt levő Gellért-téren népgyűlést tartanak, a melyen a közúti közlekedés bajait vitatják meg. Hatalmas vörös falragaszokon hívták össze a népgyűlést, a melynek célja, hogy kijelöljék a módokat, a melyek segítségével a közlekedés bajait orvosolhatják. Az első kerületi szabad polgári párt Szabeny Antal és Platthy György vezetésével testületileg csatlakozott az akcióhoz.

— **Házberadó.** Az V. ker. előljáróság közhírré teszi, hogy az 1911. évre fizetendő házberadó, földadó és az ezek után követett általános jövedelmi pótdadónak megállapítását, a IV. osztályu kereseti adónak, valamint a tőkekamat- és a járadékadónak kivételét befejezték. Az erre vonatkozó lajstromokat e hónap 22-től 29-ig a kerületi előljáróság adószámviteli osztályában közszelére fogják kitenni. A kivétel ellen a törvényes hááridőn belül fölszólamlásnak van helye. A házberadó és a földadó elleni fölszólamlásokat a közigazgatási bizottsághoz címezve a kerületi előljáróság iktatójában, a IV. osztályu kereseti adó és a tőkekamat- és járadékadó elleni fölszólamlásokat szintén a közigazgatási bizottsághoz címezve, a kerületi kir. adófelügyelőségnél kell benyújtani. Azoknak az adózóknak, a kik ezekkel az adónemekkel már az 1910. évben is meg voltak róva, a fölszólamlásokat a lajstrom közzétételét követő tizenöt nap alatt, azoknak pedig, a kik az 1910. évben első ízben rovatnak meg ilyen adóval, adó tartozásuknak az adókönyvecskébe történt bejegyzését követő tizenöt nap alatt kell benyújtani.

— **A földalatti villamos meghosszabbítása.** A főváros föl hívta a Ferenc József földalatti villamos társaságot, hogy a földalatti vasutat hosszabbítsa meg az Artézi-fürdőig és a Dunáig. A társaság azt a választ adta, hogy a földalattinak a Dunáig való meghosszabbítása sok nehézségbe ütközik. Az Artézi-fürdő felé meg lehetne hosszabbítani, de a társaságot a szerződés alapján arra kötelezni nem lehet s a társaság egyelőre nem hajlandó a kérdéssel foglalkozni.

— **A tésztanemű hamisítása.** A száritott és konzervált tészta, különösen a tarhonya, a csőtészta (makkaróni) és az ugynevezett levestészta készítésénél egyes gyárak a tojás színét pótló festéket használnak. Ilyen festékül szolgálnak a sáfrány és a sáfrány hamisítására használt anyagok. Miután az említett tésztaneműek sárgára festve azt a látszatot keltik, mintha tojással készültek volna, alkalmasak arra, hogy eredetük, összetételük vagy minőségük és tápláló értékük tekintetében a közönséget megtévezzék. Az ily módon készített cikkeket a hatóság hamisítottaknak minősítette és forgalombahozásuk már eddig is tilos volt. Ennek ellenére a kerületi előljáróságoknál a tésztaneműek festése miatt tett panaszok elbírálásánál az elsőfoku hatóságok eltérően jártak el, a mit előmozdított az hogy a kormánynak egy később kiadott rendelete az élelmiszereknek sáfrányfestékkel való festését, ha az a közegészség érdekeibe nem ütközik, megengedhetőnek mondotta ki. Az eltérő eljárást az is előmozdította, hogy a külföldről is hoztak be festett tésztaikat, s így a méltányosság is a mellett szólott, hogy a külföldi versenyyállalatokat ne támogassák a hatóságok, a melyek a külföldről behozott tésztaikat gyártói ellen nem járhattak el, hanem csak a jóhiszemű forgalombahozók ellen alkalmazhattak csekély büntetéseket. Most ennek az össze-visszaságnak végét szakította a földmívelésügyi miniszter rende-